

354. Dillnäs kyrka, Daga hd.

Pl. 193.

I Dybecks handskrivna förteckning över fornminnen i Dillnäs socken (ATA) säges: »Ett runstensstycke finnes ock vid kyrkan.» År 1893 hade antikvarien Emil Ekhoﬀ vid ett besök i Dillnäs observerat stenen på kyrkogården och av församlingen utverkat, att den överlämnades till Statens Historiska Museum. Där finns den nu och har inventarienummer 9377. — En mindre runristad stenflisa, som Ekhoﬀ också hade sett vid kyrkan, kunde sedan ej påträﬀas.

Röd sandsten. Ristningen är mycket tydlig.

Inskrift:

... rn : lit : raisa : stain : i ...

... [Bio]rn(?) let ræisa stæin æ[ftiæ] ...

»... Björn(?) lät resa stenen efter ...»

355. Eskilstuna kyrka.

Pl. 8: B 752.

Litteratur: B 752, L 970. J. Peringskiöld, F 1 5: 5, s. 3, Mon. Sud.; E. M. Fant, Samling om Södermanland (hs S 113 i Uppsala Univ.-Bibliotek); S. Lindqvist, Den helige Eskils biskopsdöme (ATS 22: 1), s. 39 f.

Avbildning: Peringskiöld a. a. (teckningen 1686 återgiven av Lindqvist a. a., s. 40); teckning av okänd i Fants Samling.

Enligt Peringskiölds skissbok (F 1 5: 5) fanns stenen »i Eskilstuna norr kyrkedörr», och i *Monumenta Sudermannicæ* meddelar han följande: »I Forss eller Eskilstuna Stadz Kyrkia wises fölliande Monumenter, sosom först i norra Kyrkedören beskådar man twenne Runeritade Stenar, af hwilka den ena är till sin forna skriffth och storleek behållen [= Sö 108], men den andra till större dehlen afslagen, gifwer tillkänna en hög ålder och en särdeles konstmästares handaslögd, som af hoosfogade afritning dömas kan, fast namnen af dess inrättare och ägaren förkomne äro.» Stenen tycks ha funnits kvar omkring år 1800, då E. M. Fant insamlade sina uppgifter om fornminnen i Södermanland, men den har senare förkommit. O. Hermelin kunde icke återfinna den.

»Fragmentet tillhör», skriver Lindqvist, »otvivelaktigt en häll med två rätliniga, svagt konvergerande långsidor. Vid den längre brottytan är stenens bredd c:a 95 cm ... Utmed (de ursprungliga) kanterna löper en ungefär 15 cm. bred ram, utfylld med runskrift likt ramen å Sundbyhällen [Sö 116]. Fältet innanför ramen är, liksom å de förut beskrivna Eskilstunastenarna, utfyllt med rikt flätade djurlemmar. Peringskiölds uttryckssätt gör det sannolikt, att den förra liksom de senare varit arbetad i relief. Trots sin otvivelaktigt goda vilja har han missuppfattat ristaren, likväl ej grövre, än att felen lätt nog kunna gottgöras.» Lindqvist förmoder, på grund av de konvergerande kantlinjerna, att stenen utgjort del av locket till en gravkista. Han har t. o. m. övervägt möjligheten att detta lock tillhört samma kista som Sö 356. Man vet näm-

ligen, att då slottet i Eskilstuna skulle byggas, på Karl IX:s befallning »alla de monumenter och gamla griftstenar, som funnos behåldna uti Eschillstuna kloster» flyttades till Fors kyrka. Emellertid anser han, att starkare skäl tala för att Sö 355 hört till en annan kista.

Inskrift:

... **uipr** : **litu** : ... **risa** : **if** ...
 5 10

Till läsningen: Av 9 finnes på Peringskiölds teckning endast övre delen av bst. I den yngre teckningen (i Fants samling) saknas denna runa. Möjligen har den varit **p**.

Framför predikats verbet **litu** 'läto' har stått minst två namn; det sista av dem har varit sammansatt med *-viðr*.

356. Eskilstuna.

Pl. 182—185.

Litteratur: S. Lindqvist, *Den helige Eskils biskopsdöme* (1915), s. 13 f.

Äldre avbildningar: Lindqvist a. a.

Under sommaren 1912 utfördes vissa gatuarbeten i Eskilstuna, varvid bl. a. Klostergatan breddades och delvis sänktes till en något lägre nivå. Vid planeringen av den härigenom uppkomna slänten från Stadsträdgården ned mot norra sidan av gatan anträffades, omkring 20 m. Ö om Slottsgatan, en underjordisk grav, vars väggar och golv utgjordes av ornerade kalkstenshällar. Två av dessa voro tämligen oskadade: Den ena (pl. 183) hade rektangulär form, med ornering endast å ena sidan; de båda kortsidorna och ena långsidan hade omsorgsfullt tillhuggna, rätlinjiga och plana kanter; tydligen har stenen varit avsedd att ställas vertikalt med den otillhuggna kantytan i jorden. Den andra (pl. 184) hade form av en spetsvinklig triangel, med de båda långsidorna bågformigt hopdragna mot toppen och med omsorgsfullt tillhuggna kanter, basändan var avslagen; båda bredsidorna voro ornerade, den ena hade därjämte runinskrift. Dessutom funnos flera mindre bitar, rester av två andra, likartade hällar, en rektangulär (pl. 183), en triangelformig (pl. 185).

Det var tydligt, att hällarna icke från början haft sin plats i den underjordiska graven. Dåv. amanuensen vid Statens Historiska Museum, nuv. professor Sune Lindqvist, som på Riksantikvariens uppdrag verkställde undersökning av fyndet, fann, att hällarna ursprungligen tillhört ett äldre gravmonument, en ovan jord upprest gravkista från den äldsta kristna tiden. Dennas utseende kunde utan svårighet rekonstrueras (pl. 182). »Det var en åt ena ändan något avsmalnande kista eller sarkofag, av storleken att döma möjligen avsedd för verklig begravning. Det lock, som tillslutit densamma, är nu förlorat, men har otvivelaktigt utgjorts av en enda häll, ornerad och målad på samma sätt som sidostenarna och uppburen av långsidohällarna, medan kistans gavlar höjt sig c:a 125, resp. 75 cm. däröver med sina spetsbågigt hopdragna toppar.» Den så rekonstruerade kistans alla synliga ytor ha varit smyckade med ornering i lågre relief.

Den löst sammanhängande kistan har snart nog störtat samman; troligen ha därvid flera av stenarna slagits sönder. Man har sedan av resterna byggt en underjordisk gravkammare för den döde. Den ursprungliga kistans lock fick också här tjänstgöra som takhäll; det har emellertid sedermera avlägsnats från sin plats och förkommit. Kistan skulle sålunda, av allt att döma, ha stått på ungefär samma plats, där fyndet gjordes. Denna var belägen på den medeltida kyrkogården kring johanniterklostret i Tuna och dess kyrka, enligt traditionen byggd till den helige Eskils ära.

S. Lindqvist har i sitt arbete *Den helige Eskils biskopsdöme* lämnat en noggrann beskrivning